מזל טוב!

א קאמעדיע אין 1 אקט.

פערפאסט פון

שלום עליכם.

יוארשע

1907

דרוק ב. סטאראוואלסקי, גענשא 18.

פערלאג
„ביכער־פאר־אלע“.
ווארשע, דלוגא 11.

פרייז 12 קאפ׳.

№ 61—62.

LIBRARY
UNIV. OF ILL.
URBANA

Rabinowitz
Masel Tow

פערלאג „ביכער=פאר=אלע״, ווארשע.

מזל טוב!

א קאמעדיע אין 1 אקט.

פערפאסט פון

שלום=עליכם.

ווארשע. — תרס״ט.

דרוק „האור״, ווארשע דלוגע 11.

МАЗЕЛЬ-ТОВЪ

Комедія въ 1 актъ.

соч. **Шалемъ-Алейхема.**

Изд. „БИХЕРЪ-ФАРЪ-АЛЕ“, Варшава, Долгая 11.

ВАРШАВА 1908 г.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF ILLINOIS
296.025
R11m

Tłokiem Józefa Jeżyńskiego, Warszawa, Nowy-Świat 8.

די פּאַרשוינען:

בּיילע א קעכין, אַנ׳אַלמָנָה פון אַ יאָהר עטליכע און דרייסיג, אַ יאָרערדיגע יידינע.

פראַדיל אַ שטוב־מיידיל, אַ שוואַרצ׳חנ׳ודיגע.

רב אַלטער אַנ׳אָרעמער פּאַקענטרעגער, גיט בּיכלעך איף פּראָקאַט, אַ יידיל פון אַ יאָהר 40, אַנ׳ אַלמן אָדער אַ גרוש און אפשר אַנ׳אַלטער בּחור, איין האַלב פּנים לאַבּט, דאָס אַנדערע וויינט, טראָגט אַ קויטיגע מאַנישקע מיט אַ צוגעלעגערט קאַפּעליושעל, שדכנ׳ט זיך צו דער קעכין.

חיים אַ משרת פונ׳ם צווייטען הויז, אַ יונג אַ חוואַט מיט אַ „סיגנעט", שדכנ׳ט זיך צו פראַדלין.

מישאַ } דעם בּעל הבית קינדער, אַ יונגעל און אַ מיידיל,
מאַשאַ } רעדען האַלב יידיש, האַלב רוסיש.

„מאַדאַם" די בּעל הבית׳טע אַליין, בּאַווייזט זיך מיט׳ן איבּעריגען עולם נאָר אין דער לעצטער סצענע איף אַ ווילע.

די געשיכטע קומט פאָר אין קעך.

p 23767

ערשטע סצענע

בֵּיילֶע. (שטעהט מיט פארקאטשעטע ארבעל בײם אויבען, קאכט
זינגט א ליעדל:)

אוי וואו זענט איהר מײַנע יונגע יאָהרען,
אוי וואו זענט איהר אַהינגעקומען?
צי מיט'ן פײַער פֿאַרברענט געוואָרען, | בּים.
צי מיט'ן וואַסער אַוועקגעשווימען? |

אַז אַך און וועה איז צו מײַנע שׂוֹנְאִים, אַז בּײַלע בּאַדאַרף זײַן אַ דינסט בײַ די יאָהרען, און האָבען אויף זיך אַזאַ בּעַל־הַבָּית'טע, אַזאַ „מאַדאַם", וואָס נאָר געזידעלט און נאָר געפּידעלט! אַ שײַנע נְגִידִית! אַ אָרעמאַן אַ שטיקעל בּרויט וועט זי דען געבען? די אײַגענע קינדער אַפִּילוּ זשאַלעוועט זי עסען, איטליכען איז זי חוֹשֵׁד: רַק מע נאַשט, רַק מע גַנְבֶה'ט! בײַ איהר זענען אַלע נאַשעריג'ס, אַלע גַנֲבִ'טעס! (זי נעהמט אראב אין א באזונדער טעפל פון אלע מאכלים צו ביסלעך) געגוג זײַ זײַן צו קרײַנקען... ווי זאָגט רב אַלטער: „ווינציגער זײַן די ווערעם אין קֶבֶר"... (נעהמט אראב נאך א שטיקל פלייש) ניש'קָשֶׁה, מע וועט זיך בּאַדרעהען... ע ע ע! ווי לאַנג בין איך אַליין געווען אַ בַּעל־הַבָּית'טע בײַ מײַן טיש מיט מײַן מאַן פֶּסַח צום סֵדֶר (זי זינגט):

1

אַזוי ווי ס'איז בּיטער,
אַז מען פֿעפֿערט ניט די פֿיש,
אַזוי איז בּיטער,
אַז מען זיצט בײַ אַפרעמדען טיש,

2

אַזוי ווי ס'איז בּיטער,
יוך אָהן אַ פֿאַן,
אַזוי איז בּיטער,
אַז מען זיצט אָהן אַ מאַן.

3

אַזוֹי ווִי ס'אִיז בִּיטֶער,
אַז דאָס עֶסֶען, שמֶעקט מִיט רוֹיךְ,
אַזוֹי אִיז בִּיטֶער,
אַז מֶען אַרבֵּייט אִיבֶּער'ן כֹּח.

4

אַזוֹי ווִי ס'אִיז בִּיטֶער,
אַז דאָס עֶבֶּען האָט קֵיין טַעַם,
אַזוֹי אִיז בִּיטֶער,
אַז מֶע דִינט בַּיי אַזאַ „מאַדאַם".

ווער קלאַפּט דאָס דאָרטען אִין דער טהִיר? מִסְתָּמָא רֶב אַלטער... אַ טֵייערער יִיד, אַ כָּשֵׁר'ער, אַן'עֶהרלִיכער, אָהן חָכְמוֹת... האָרעֶוועט נעֶבאַךְ אוֹיפ'ן שטִיקעֶל בּרוֹיט, ווייסט נִיט פוּן קֵיין ווֶעלט צוּ זאָגען, גְלֵייךְ מִיט מִיר... (עפענט די טהיר, עס קומט אריין רב אלטער פון דרויסען מיט אפעקעל ספרים אונטער דער האנד).

צְווייטֶע סְצֶענֶע.

רֶב אַלְטֶער. (לייגט אב דאס פעקיל אויף א זייט, מאכט צורעכט דאס בערדל, ווישט זיך דעם שוויים מיט א רויטע פעטשיילע). אַ גוּטען אָבענד אַייךְ, בֵּיילע לעבען! וואָס מאַכט אִיהר גוּטס? אִיךְ געה פאַרבַּיי, אִיךְ זעה עס לַייכט זִיךְ, טראַכט אִיךְ מִיר, מֶע דאַרף אַרַיינגעהן אוֹיף אַ ווַיילעטשקע... אַ גאַנצען טאָג אִיז מען אוֹיף דִי פִּיס, פוּן שטוּב צוּ שטוּב, מֶע מֵיינט טאָמער, דִיזען, דאַזען, דאָס אוּנ יענץ... וואָס אִיז בַּיי אַייךְ פאַר אַ יוֹם טוֹב, בֵּיילע, וואָס אִיהר קאָכט אַזוֹי שבּעֶט?

בֵּיילֶע. ווייסט זִיי דער שוואַרצער יאָהר! אַ שִׂמְחָה פלוּצִים פאַרשטעהרט זאָל אִיהר ווערען!... געקוּמען אַ חָתָן אָנקוּקען אוּנזער מאַמזעלִיכען... עֶפּעֶס אַיינער אַ שוואַרץ יאָהר מִיט קנעֶפּלִיךְ, ווייסט דער רוּחַ דעם טאַטען... אָט וועט אַרַיינגעהן פראַד'ל, זִי ווייסט... זִיצט, רֶב אַלטער, זעצט זִיךְ... טאָמער ווֶעט אִיהר טרִינקען אַ גלעזעל טֵיי? צוּ אַ גלעזעל מִילךְ? צוּ אֶפְשַׁר בֵּיידע זאַכען אִינאַיינעם? אוּנ אֶפְשָׁר גאָר צוּבַּייסען, עֶפּעס נעהמען אִין מוֹיל אַרֵיין?
(זי רוקט איהם אונטער אלע גוטע זאכען).

רֶב אַלְטֶער. אַ דאַנק, לְמַאי זאָלט איהר זיך מַטְרִיחַ זַיין, בַּיילֶעניו? איך בִּין גאָר. ניט אַזוֹי שטאַרק הונגעריג... נאָר גאָר ניט, אויך דִי אייגענע מַעֲשֶׂה, ווִי זאָגט עֶר, אַז איַיך איז לִיעב, אִיז מִיר נִיחָא... (עסט) איז בּיַי איַיך הֵייסט דאָס הַיַינט אַ שטִיקעֶל יוֹם טוֹב? מְהַכְּתֶּיתֶי, לאָז זיי גאָט העֶלפֶען, וואָס האָב איך צו זֵיי? אַי איך לֵייז בּיַי זֵיי קַיין געֶלד ניט? לְמַאי ס'איז דאָ קַיין עַיִן הָרַע אַ סַך. אַזעֶלכעֶ „סטִיקראַטעֶן", וואָס איך לֵייז בּיַי זֵיי קַיין געֶלד נִיט? אָט אַ שטֵייגעֶר חאַפּט אָן אַיַיעֶר „מאַדאַמשעֶ"... זִי פְּלעֶג מִיר אַמאָל געֶבּעֶן צו לֵייזעֶן פֿאַר בִּיכלעֶך גאָר אַ סַך געֶלד... נאָר פֿוּן אַ צַייט אַז זִי האָט אויפֿגעֶהעֶרט צוּ פֿאַרשטעֶהעֶן זשאַרגאָן, פֿוּן זִינט זִי איז געֶקוּמעֶן פֿוּן אויסלאַנד, האָט זִי פאַרגעֶסעֶן אונזעֶר לָשׁוֹן, גלַייך ווִי זִי האָט שוֹין פֿעֶרציג יאָהר נִיט געֶהאָרכט קַיין יִידיש וואָרט... אָט דאָס אויסלאַנד, העֶרט אִיהר, אִיז פֿאַר אונזעֶר פַּרְנָסָה אַנ'אוּמגלִיק!...

בֵּיילֶע. ווִי האָבּעֶן זֵיי צַייט צוּ לֵייעֶנעֶן בִּיכלעֶך, אַז טאָג ווִי נאַכט ווַייקט מעֶן אִין דִי קאָרטעֶן? קומט אויף דעֶר נאַכט קלויבּט מעֶן זיך צעֶנויף אַלעֶ: פֿיַינקוּגעֶל אוּנ חִינקעֶס אוּנ שטראָדעֶל אוּנ בּיַיגעֶלמאַן אוּנ קנאַקנִיסעֶל אוּנ מעֶ קלאַפּט אִין „סטוּקעֶלקעֶ", קלאַפּעֶן אוּנ סטוּקעֶן זאָל זֵיי אִין קאָפּ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אִיך דאַרף שטעֶהן בּיַים אויבעֶן: קאָך זֵיי, בּראָט זֵיי, בּראָטעֶן אוּנ בּרעֶנעֶן זאָל זֵיי אויפ'ן האַרצעֶן!... אֶפְשָׁר וועֶט אִיהר נעֶהמעֶן, רֶב אַלטעֶר, אַ גלעֶזעֶלעֶ בּראָנפֿעֶן, ס'אִיז געֶבּלִיבּעֶן פֿוּן נעֶכטעֶן? (זִי בּייגט זִיך אָן, נעֶהמט אַרויס, גִיסט אִיהם אָן אַ גלעֶזעֶל, עֶר פֿאַרזוּכט).

רֶב אַלְטֶער. אַ דאַנק, לְמַאי זאָלט אִיהר זִיך מַטְרִיחַ זַיין? (עֶר קעֶהרט אִיבּעֶר דאָס גלעֶזעֶל) העֶרט אִיהר, בּיַילעֶ, ס'אִיז גאָר נִיט קַיין שלעֶכט בִּיסעֶל בּראָנפֿעֶן, ווִי אִיהר זעֶהט מִיך לעֶבּעֶן! (זִי גִיסט אִיהם אָן נאָך אַ גלעֶזעֶל). אַ דאַנק, לְמַאי זאָלט אִיהר זִיך מַטְרִיחַ זַיין?... ס'אִיז בִּיטעֶרעֶ צַייטעֶן, זאָג אִיך אַיַיך, עֶך-עֶך-עֶך!...

אַמאָל פֿלעג מיר אָנקומען אַ גאַנצער טראַנספּאָרט מיט ראָמאַנען פֿון דער ווילנאָ, פֿלעג איך זיי פֿאַרצוקערען... און היינט, ווייסט דאָס דער גוטער יאָהר, פֿון זינט די ציוניסטען האָבען אָנגעהויבען אַרויסגעבען זייערע ביכלעך, איז מיין פּרנסה שטאַרק געשלאָגען... נאַ דיר ציוניסטען!... ננננע!

בַּיילֶע. ציבעליסטען? וואָס איז דאָס, רֶב אַלטער, פֿאַר אַנ׳אָשיקעניש אַזעלכעס?

רֶב אַלְטֶער. ציוניסטען —.דאָס זענען די ציוניסטען וואָס פֿאַרנעהמען זיך מיט׳ן ציוניזם... זיי ווילען, פֿאַרשטעהט איהר מיך, מיר זאָלען אַלע פֿאָהרען קיין „פּעליסטינע״ ווילען זיי...

בַּיילֶע. (שאקעלט מיט׳ן קאפ) נאַ דיר גאָך, טאָמער איז קאַרג!... אָט האָסט דו דיר אַ בלעסטערינע אויף זייערע קעפּ — פֿאַרחאַפּט זאָלען זיי ווערען!...

רֶב אַלְטֶער. (שלאגט איהר איבער) שאַ, גאָט איז מיט אייך, ביילע, פֿאַר וואָס שעלט איהר זיי? אַדרבּה, זיי מיינען אונזער טובה טאַקע... פֿאַרקעהרט, סע קומט זיי נאָך אַ דאַנק, זיי ווילען העלפֿען די אָרעמע לייט... דאָס פֿאָלק פֿאַרשטעהט איהר מיך... דיזען–דאַזען–דאָס און יענץ...

בַּיילֶע. הערסט? וואָס זשע שווייגט איהר? ווי באַלד אַזוי, לאָז זיי גאָט געבען געזונד און אַלדעם גוטס... אויף קיין שלעכט אָרט זאָלען זיי ניט שטעהן... לאָזען מיינע בעלי בתים זיין פֿאַר זיי די כּפּרה!...

רֶב אַלְטֶער. לאָז גאָט היטען! וואָס האָב איך צו זיי? אָט למשל האָב איך באַקומען אַ פֿריש פּעקיל סחורה, ראָמאַנען, אַזש פֿון אַמעריקע, פֿרישע, צאַפּעלדיגע, נאָר וואָס פֿון דער נאָדעל אַרויס. איך זאָג אייך פֿון די אַנטיקען!... קאַפּריסין! זעמעלמעהל!...

בַּיילֶע. (שלעפּט ארויס א פלעשעל פון אונטערען בעט און גיסט איהם אן א גלעזל ויין) אַנו, רֶב אַלטער, פֿאַרזוכט זייט מוחל פֿונ׳ם דאָזיגען וויין... געבליבען ביי זיי נעכטען פֿונ׳ם טיש...

רֶב אַלְטֶער. אַ דאַנק, לְמַאי זאָלט איהר זיך מַטְרִיחַ זײַן? (פארזוכט אינ באלקעט זיך) הערט איהר, בֵּיילֶעניו, איז דאָס אַ גלעזל מַשְׁקֶה פוּן מַשְׁקֶה לאַנד!.... (טרינקט אונ באלעקט זיך). זינט גאָט האַנדעלט מיט מַשְׁקָאוֹת, האָט ער נאָך אַזאַ מַשְׁקֶה ניט געהאַט... (קוקט אין גלעזל אריין אונ שפיגעלט זיך) ע, אַפְּנִים די נְגִידִים ווייסען טאַקי, וואָס גוט איז?!... הערט איהר, די קאַפּאָטע פאַרזעצען אונ אַ נָגִיד זאָל מען זײַן!... אַז ס'איז יאָ אַזוֹי, טאָ לאָמיר זײַן געזונד! (קעהרט איבער דאס גלעזל) הערט איהר? דאָס איז ווײַן! דאָס איז אַ מִין מַשְׁקֶה, וואָס מען קאָן עס אָנרופען ווײַן. עס האָט אין זיך אַלע אָפּשניצלעך פון... פון... אַ גלעזל ווײַן. (באלעקט זיך) דיזען־דאַזען־דאָס אונ יענץ...

בֵּיילֶע. (גיסט איהם אן נאך א גלעזל) נישקשה, טרינקט נאָך איין גלעזל, זשאַלעוועט ניט, פאַראַן בײַ זיי אין קעלער גענוג... זיי מעגען דאָס אויסקרענקען געזונדערהייד!

רֶב אַלְטֶער. (מיט א פריילעך פנים). לאָז גאָט היטען! וואָס האָב איך צו זיי? לאָזען זיי טרינקען... לאָזען יידען טרינקען געזונדערהייד... אַ ייד איז ניט קיין גוֹי... אַ ייד אַז ער נעהמט אַ ביסעל מַשְׁקֶה, איז גאָר נישט, מַהַכְּתֵּיתִי... ער טרינקט זיך אוים אַ גלעזל, צוויי גלעזלעך, צו אַפִילוּ דריי גלעזלעך — אונ שאַ, שטיל, טשעפּעט ניט קיין פליג אויף דער וואַנט... שִׁכּוֹר? — פע! שִׁכּוֹר קיין מאָל ניט!... קיין מאָל ניט שִׁכּוֹר!...

בֵּיילֶע. (דערגיסט איהם דאס גלעזל) קיין מאָל ניט!...

רֶב אַלְטֶער. אַקעגען וואָס, הייסט דאָס, איז דאָס געקומען צו רייד? יאָ, אַקעגען דעם וואָס איהר זאָגט: מע האָרעוועט... מע האָרעוועט איבער'ן כּחַ... אָט לְמָשָׁל האָפּט אָן צום בלײַשטיפט אַ יונגע אַלְמָנָה, ווי איהר זײַט... וואָס?... ווער?... ווען?... גאָר נישט... דיזען־דאַזען־דאָס אונ יענץ. הערט איהר! איך וואָלט דאָס אײַך ניט געזאָגט, נאָר אונטער פיער אויגען זאָג איך אײַך... די מַעֲשֶׂה פון דער געשיכטע איז

אַזוֹי... בּיז וואַנעט איז דער שִׁיעוּר פרעג איך אייך, צו זײַן בײַ יענעם? ... ווידער אַמאָל געקאָכט וועטשערע, און אָבער אַמאָל וועטשערע ... צײַט אַמאָל אַליין אַנ'אײַגענע וועטשערע, אַנ'אײַגען שטיקעל אויבען, דיזען-דאַזען דאָס און יענץ... איהר פאַרשטעהט? ...

בײלע. יאָ, איהר זענט אַוַדאַי גערעכט, רב אַלטער, אַנ'אײַגענע פּאַמוניצע איז אַוַדאַי ליבער פון אַ פרעמדע שיסעל... וואָס קומט אָבער אַרויס? אַ וויסטע אַלְמָנָה, מָה אָנוּ מֶה חַיֵינוּ?

רב אַלְטער. אם כֵּן איז וואָס? אַנ'אַלְמָנָה איז דען קיין מענטש ניט? פאַרקעהרט אַנ'אַלְמָנָה איז נאָך אַדְרַבָּה מעהר סְחוֹרָה... מִצַד רַחֲמָנוּת... (מאכט מיט די הענד) מִצַד דיזען-דאַזען, דאָס און יענץ...

בײלע. ווײס איך וואָס, ווער וועט זיך קוואַפען אויף מיר מיט סך הַכֹּל צוויי הונדערט שמאַרדאָווינצעס, נישט מעהר זאָלען מײַנע בַּעֲלֵי בָּתִּים פאַרמאָגען, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם...

רב אַלְטער. (כחורט זיך) ע, זאָגט דאָס נישט בײלע לעבען!... ווי אַזוֹי מע וויל לײַענט מען דאָס ברִיוועל... צוויי הונדערט קאַרבען איז היינטיגע יאָהרען אַ קאַפּיטאַל... און צו אַזאַ קאַפּיטאַל, ווען גאָט שיקט אייך צו כְּדוֹמֶה לְמָשָׁל אַ לײַטישען יונגען מאַן, אַ מענשען אַנ'ערליכען, אַ מענשען מיט אַ געשעפט'ל אין דער האַנד... אַ מענשען וואָס פאַרשטעהט איהר מיך (מאכט מיט די הענד) דיזען-דאָזען, דאָס און יענץ...

בײלע. אַ שטייגער כְּדוֹמֶה לְמָשָׁל?...

רב אַלְטער. (כחורט זיך) אַ שטייגער כְּדוֹמֶה לְמָשָׁל, איך זאָל אייך אָנחאַפּען נאַפּשיקלאַד אַזאַ מין מענש'ל, וואָס האָט אַ געשעפט'ל, נישט קיין גרויס געשעפט, נאָר אַזוֹי אַ פײַנס, אַ שטילס, אַ רוהיגס... וואָס האַנדעלט מיט אַזאַ מין סְחוֹרָה, וואָס מע גיט דאָס אויף פראָקאַט... אויף איבערלײַענען... נו כְּדוֹמֶה לְמָשָׁל ביכער, ראָמאַנען (מאכט מיט די הענד) דיזען, דאַזען, דאָס און יענץ...

בֵּ י י לֶ ע. (פארטראכט, ווישט זיך די נאז מיט'ן ארבעל פון אונטען ארויף) אִיהר רעֶדט עֶפּעֶס, רֶב אַלטעֶר, אַזעֶלכֶע ווערטעֶר... פאַר־שטעלט... אִיךְ קאָן נִיט פאַרשטעֶהן. טרִינקט, אִיךְ בעֶט אַייךְ, קוּקט נִיט אויף כָּבוֹד... מִיר ווֶעלֶען האָרעֶוועֶן און זַיי ווֶעלֶען פרֶעסעֶן און זאָפֶען, עֶסעֶן זאָלֶען זַיי ווערעם! (גיסט איהם אן נאך א גלעזול).

רֶב אַלְטֶער. לאָז גאָט הִיטעֶן! וואָס האָב אִיךְ צו זַיי! (נעהמט דאס גלעזול) וואָס אִיהר זאָגט מעֶ האָרעֶוועֶט. דעֶרוּיף זעֶנעֶן מִיר שוין געֶוואוינט. וואָס אִיז שַׁיִיךְ? גאָט האָט אַזוֹי בעֶשאַפֶען דִי ווֶעלט, אַז מִיר דאַרפֶען האָרעֶוועֶן, פאַרשוואַרצט ווערעֶן, און זַיי דאַרפֶען לעֶבעֶן אַ גוּטעֶן טאָג, עֶסעֶן און טרִינקעֶן און דִיזעֶן און דאַזעֶן און דאָס און יעֶנץ... פאַרדרִיסט נאָר דאָס, וואָס ס'אִיז בַּיי זַיי נִיט אָנגעֶלעֶגט אונזעֶר האָראָוואַניעֶ. לְמָשָׁל אָט נעֶהמט אַ פֶערד לְהַבְדִיל האָרעֶוועֶט אויךְ אִיבעֶרעֶן כֹּחַ. זעֶהט זשעֶ אָבעֶר, ווִי מעֶ קִיכֶעֶלט עֶס, מעֶ גלעֶט עֶס, מעֶ גִיט אִיהם עֶסעֶן, און טרִינקעֶן, און דִיזעֶן, און דאַזעֶן, און דאָס און יעֶנץ.

בֵּ י י לֶ ע. אִיהר רעֶדט עֶפּעֶס, רֶב אַלטעֶר, תָּמִיד אַזוֹי מאָדנעֶ... פאַרשטעֶלט...

רֶב אַלְטֶער. ס'אִיז נִיט מַיינעֶ ווערטעֶר; דאָס האָב אִיךְ אויסגעֶלייעֶנט פוּן אַ בִּיכֶעֶל, פוּן דִי הַיינטִיגעֶ בִּיכֶלעֶךְ, וואָס זַיי גִיבֶען־אַרוֹיס אָט דִי יִמַחְשְׁמוּנִיקעֶס, דִי „צִיצִילִיסטעֶן"...

בֵּ י י לֶ ע. וואָעֶס? וואָס אִיז דאָס פאַר אַמַכָּה? אַ מַכָּה זאָל זִיךְ זַיי זעֶצעֶן אויפ'ן שפִּיץ נאָז?!...

רֶב אַלְטֶער. לאָז גאָט הִיטעֶן! וואָס האָב אִיךְ צו זַיי? פאַרשטעֶהט אִיהר מִיךְ, דִי דאָזִיגעֶ, דאָס זעֶנעֶן אַזעֶלכעֶ מעֶנטשעֶן, פאַרשטעֶהט אִיהר מִיךְ, וואָס קאָטאַרִי זַיי נעֶהמעֶן זִיךְ אָן אַדְרַבָּה דִי קרִיוודעֶ פוּן דִי אָרעֶמעֶ לַייט, פוּן דִי אַרבַּייטעֶר, פאַר מִיר, און פאַר אַייךְ, און פאַר דִי אַלעֶ, וואָס פלאָגעֶן זִיךְ און מִיטשעֶן זִיךְ אויף דעֶר ווֶעלט...

בֵּיילֶע. הערסט דו! וואָס זשע שווייַגט איהר? לאָזען מייַנע בַּעֲלֵי בָּתִּים אייַנגעהמען אַמִירָה מְשׁוּנָע פֿאַר זייער מינדסטען נאָגעל!

רֶב אַלְטֶער. לאָז גאָט היטען! וואָס האָב איך צו זיי?
(עס עפענט זיך די טהיר עס קומט אריין חיים דער משרת. ביילע טהוט זיך אוואַרף צום אויבען. רב אלטער קוקט אריין אין א ביכעל).

דְרִיטֶע סְצֶענֶע.

חַיִּים. (דאס קאפעלישעל אויף א זייט). אַגוטער נאָבענד זאָל זיך אין אייַך אַ רייַנחאַפּען, בּייַלעניו... וואָס מאַכט אַ ייִד, רֶב אַלטער? איהר ווייסט? דאָס בִּיכעל וואָס איהר האָט מיר געבראַכט איז אַנ'אַנטיק פֿון אַ בִּיכִיל: איך האָב דאָס נאָר גענומען לעזען בּין איך אַנטשלאָפֿען געוואָרען זיצענדיג אויפ'ן בּענקיל ווי אַ געהַרגעטער... (ער גיסט זיך אן א גלעזל וויין). געניסט עפּיס, רֶב חַיִּים, פֿאַר וואָס זאָלט איהר ניט געניסען? אַזוֹי זאָגט מען מאַדאַם בְּשַׁעַת זי איז מְכַבֵּד איהרע געסט מיט ווערמיגע ניסליך... וואו איז ערגיץ פֿראַדיל? (ער וויל זיך אנגיסען נאך א גלעז'ל).

בֵּיילֶע. (גיט איהם איבער די הענד) אַוועק, דו מְשׁוּמָד, נישט פֿון דייַנעטוועגען אָנגעגרייט!... דערצעהל בּעסער, וואָס בּיזט די אַזוֹי אויסגעפּוצט? וואָס הערט זיך עפּיס בּיי אייַך? וואָס מאַכען דייַנע בַּעֲלֵי בָּתִּים?

חַיִּים. מיט די זייַטען זאָלען זיי אייַך מאַכען!... מע זיצט בּיידע אין דערהיים ווי די טייַבלעך אונ מע זידעלט זיך אונ מע שעלט זיך בּיז הונדערט אונ צוואַנציג יאָהר... (ער שלעפט פון קעשינקע ניסליך ווארפט אין מויל אריין אונ טהוט א קנאק אלע מאל מיט דער האנד איבער דער מארדע פון הונטען ארויף).

בֵּיילֶע. וואָס איז די מַעֲשֶׂה?

חַיִּים (קנאקט ניסליך) וואָס זאָל זייַן? גאָר ניט. זי וויל קיין פֿאַריז... זאָגט ער קיין בּאַרלין... זאָגט זי אין דער ערד...

זאָגט ער בּיזט אַ בְּהֵמָה... זאָגט זי דו בּיזט אַ בַּעל עֲגָלָה...
זאָגט ער אַבִּי ניט קיין שניידער... אַ פָּנִים, טראַכט איך מִיר,
זיי שטאַמען ביידע פון גרויסען יִחוּס גלייך מיט דעם יִחוּס פון
זייער מְחוּתָּן חינקעס. איהר ווייסט, רֵב אַלטער, חינקיסער יִחוּס?...
רֵב אַלְטֶער. דְּהַיְינוּ כְּדוּמֶה לְמָשָׁל?

חַיִים. דְּהַיְינוּ כְּדוּמֶה לְמָשָׁל אין זיידען האָט ער געהאַט אַ פאָטאָגראַף, ער פלעגט אַראָפּנעמען-גרעט פונים ביידעם... און דער אַנדערער זיידע איז געוועזען גובערסקי רעוויזאָר-איבּער אַלע שיינקען... אָ! מע זאָל דערמאַנען מָשִׁיח'ן... (עס קומט אן פון שטוב פראדיל).

פִּירְטֶע סְצֶענֶע:

פְרַאדִיל. (זעהט נישט חיים'ן. זינגט אַ ליעדעל:)

„זיץ איך מיר אויף אַ שטיין,
עס נעמט מיך אָן אַ גרויס געוויין:—
אַלע מיידליך האָבען חֲתוּנָה,
נאָר איך איינע זיץ אַליין!...

חַיִים. (ווישט זיך די אויגען כלומרשט) זעהר טראָווערדיג!

פְרַאדִיל. (זעהט איהם נישט, זינגט און טאַנצט אונטער:)

אוי וועה, מאָרגענשטערען
ווען וועל איך אַ כַּלָה ווערען?!... } בּיס

חַיִים. (פון דערווייטען) שטעהן שטעה איך, שטעה איך בּיי דער טִיר,
קוקען קוק איך מיט איינגעלעך אויף דיר.
האַרצעניו לייבעניו, וואָס טהוט זיך דאָס מיט דיר?
צייט פון שַׁבָּת אָן האָסט זיך ניט געזעהען מיט מיר! } בּיס

פְרַאדִיל. (זעהט איהם ניט) כָּל זְמַן איך בּין אַ מיידיל,
בּין איך שען און איידעל.
און ווי באַלד איך ווער אַ ווייבּעל,
ווער איך שוין אַנ'אָרעם טייבּעל.

אוי ווערה, מאָרגען־שטערען !
ווען וועל איך אַ כַּלָה ווערען ?

חַיִים. (געהט איהם אַ קעגען מיט אויסגעשטרעקטע הענד) הִנֵנִי ! איך בין אָנגעברייט ! איך בין גרייט אַפִילוּ היינטיגען טאָג, נְשָׁמָה מיינע ! דאָס בין איך טאַקי געקומען איך זאָל מיט דיר אָפּרעדען, מיין טהייער קאַנאַריקיל, אָפּשטעלען דאָס קנסמאָל... אַ גוטען אָבענד דיר, פֿראַדיל, וואָס מאַכסט דו, האַרץ מיינס, און ווי געהט דאָס דיר אין געזונד, מיין איינגעל און מיין שאַץ, דער גייסט פֿון מיין נְשָׁמָה, דאָס האַרץ פֿון מיינע אויגען, ווי ביי רֶב אַלטערען אין די ביכלעך שטעהט געשריבען...

פְרַאדִיל. וואָס איז ? וואָס ביזט דו אַזוי האָפֿערדיג ? קוקט איהם אָן ווי ער האָט זיך דאָס אַ ביסעל אויסגעסטראָצעלט דער שענער מְחוּתָּן ! גוט יום טוֹב ראָש חוֹדש קלעמענש !... געהסט מִן הַסְתָם פֿון צירק, אָדער געכאַפּט ערגיץ אַ קערטיל ?...

חַיִים. ווי דען איז אַנדערש, פֿייגעלי ? אַ מענטש לעבט איין מאָל ניט קיין צוויי מאָל, ווי מיין רֶבִּי פֿלעגט זאָגען, אַז ער האָט ניט געהאַט אויף שַׁבָּת און די רֶבִּיצִין פֿלעגט איהם באַגראָבען ניין איילען אין דער ערד !...

פְרַאדִיל. באַגראָבען זאָל מען דיך !

חַיִים. אָמֵן אַלע ווייבער ! נאַרילע, היינטיגס מאָל האָסט דו דַוְקָא ניט געטראָפֿען... אין צירק געה איך ניט און אין קאָרטען שפּיעל איך ניט, ווייסט דו פֿון וועו אָן ?

פְרַאדִיל. פֿון וועו אָן ?

חַיִים. פֿון איין נעכטען אָן... איך האָב מיר געגעבען דאָס וואָרט איך זאָל ניט שפּילען מעהר... איבער צוויי זאַכען : ערשטענס האָב איך ניט פֿאַר וואָס, און אַז מע האָט נישט קיין פֿינגער, זאָגט רֶב אַלטער, קאָן מען קיין פֿייג נישט שטעלען... און וְהַשֵׁנִית קלויב איך איצט אַ גראָשען צו אַ גראָשען... צו ליעב דער חֲתוּנָה, נְשָׁמָה מיינע... מע זאָל זיך ביי מיר אויסציהען פֿאַר

אַ גראָשען געב איך ניט... עס ווילט זיך ניט שטאַרבען אין פּרעמדע תַּכְרִיכִים, ווי מײַן באָבע עָלֶיהָ שָׁלוֹם פּלעגט זאָגען, בְּשַׁעַת מע האָט געבעטען בײַ איהר אַ נְדָבָה...

פְּרַאדִיל. וואָס זשע דען טהוסט דו גאַנצע נעכט, אַז דו פַּטֶרְסט אָפּ אַלע אַרבײַט אין שטוב?

חַיִים. וואָס איך טהו? איך פאַרנעהם זיך מיט בילדונג, טהײַערע! מיט בילדונג! אָט לײען איך איצט אַ ביכיל, זיס ווי אײַנגעמאַכטס... רֶב אַלטער האָט דאָס מיר געבראַכט... אוי אַ ביכיל! (ער קושט די פינגער) כ'בין אַ גאַנצע נאַכט ניט געשלאָפען, נאָר געלײענט, און געלײענט, און געלײענט-מְחַיֶה נְפָשׁוֹת!

פְּרַאדִיל. עס קעהר שוין זײַן דאָס גוטע ביכיל אַז ס'איז אַרײַן צו דיר אין די הענד אַרײַן... וואָס איז דאָס, אַ ראָמאַנס?

חַיִים. נאָך אַ מין ראָמאַנס! אין זעכס טהײלען, מיט אַ נעקראָלאָג.

רֶב אַלְטֶער. עפּילאָג...

חַיִים. מײן איך עמפּילאָג.

פְּרַאדִיל. ווי אַזוי רופט זיך עס?

חַיִים. (טהוט זיך אפּאטש אין שטערען) סע רופט זיך אָן מיט אַזאַ לאַנגען נאָמען, אַז ס'איז שווער צו געדענקען אויסווײניג... רֶב אַלטער סערדצע! ווי אַזוי הײסט עס בײַ אײַך?

רֶב אַלְטֶער. ווער?

חַיִים. אָט אַ יענץ ביכעל, וואָס איהר האָט מיר געבראַכט אנומעלטען צו טראָגען?

רֶב אַלְטֶער. אַ? דאָס ביכעל וואָס איך האָב דיר איבער-געלאָזט? שוין אײן מאָל אַ ביכעל! אַנטיק שבאַנטיק! פּרימאָ! מע רײסט דאָס בײַ מיר פון די הענד! עס הײסט מיט'ן נאָמען: „דער ווילדער נעגער אין רויטען גאַרטעל מיט צעהן אַנגעלאָדענע פּיסטאָלעטען און זעכס פאַרשאָלטענע דאַמען אין טויבענ-געשטאַלט, אָדער דער רינג פון שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, אַ העכסט אינטע-

רעסאַנטער ראָמאַן אין זעכס טייל מיט אַנעפּילאָג, און מיט אַ ליעד צום געזאַנג, פאַרפאַסט פון יִצְחָק שְׁלֹמֹה עסיגטרייבער אויף דעם אַרט פון שְׁמַ״ר.

בֵּיילֶע } (אפליעסק מיט די הענד) אַ דונער האָט מיך ניט
פְּרַאדיל } דערשלאָגען! וואָס פאַר אַ לאַנגער נאָמען!

חַיִים. שרעקט זיך ניט, ס'איז ביי זיי פאַהראַן נאָך לענגערע, און אַלע עפּעס אַזעלכע מאָדנע כָּפוּל שְׁמוֹנָה'דיגע נע־מענער, צום ביישפּיעל: „דער געפּאַנגענער קעניג ביים פאַרגליווערטען יַם אין דער וויסטעניש, אָדער די צעשפּאָלטענע ליפּ“... „דער שוואַרצער ציגיינער מיט די זילבערנע קנעפּ אין רייטוואָגען, אָדער די גלעזערנע קאַטשעלקע אויף פֶּסַח“... „די געשוואָלענע מויד פון איהר איינציגען חָתָן, אָדער דער רויטער מַזִיק, פאַרחאַפּט זאָל ער ווערען!“...

בֵּיילֶע } פאַרחאַפּט מעגסט דו שוין ווערען פאַר אַלע
פְּרַאדיל } יידען, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם!

חַיִים. אָמֵן, אַלע ווייבער! הַקִצוּר ס'איז אַ ביכעל, זאָג איך דיר, הערסט דו פראַדיל, די פינגער צו קושען!

פְּרַאדיל. וואָס זשע בעשרייבט זיך דערמיט אין ביכעל? ביזט ניט קראַנק צו דערצעהלען!

חַיִים. דאָרטען באַשרייבט זיך... ס'איז שווער צי געדענקען אויף אויסווייניג... עפּעס ווי אַזוי אַ פיינער בָּחוּר פון אַ יאָהר עטליכע און צוואַנציג...

רֶבּ אַלְטֶער. אַכטצעהן...

חַיִים. ראָמאַנסירט אַ מיידיל פון אַ יאָהר נײַנצעהן...

רֶבּ אַלְטֶער. זיבעצעהן...

חַיִים. אַ שען מיידיל, אַנ'עפּעלע, מיט חֵן־גריבלעך אין די בעקליך, אַ בלאָנדיקע מיט שוואַרצע האָר.

רֶבּ אַלְטֶער. מיט בלאָנדע האָר...

חַיִים. מיין איך אַ בראָנעטקע מיט בלאָנדע האָר...

פְּרַאדֶ'ל. ווי אַזוי הייסט זי?

חַיִים. ווי אַזוי הייסט זי? נאָר וואָס אַרויסגעפלויגען פונ'ם קאָפּ... זי ליגט מיר אויפ'ן צונג... ווי אַזוי הייסט זי, רֶב אַלטער?

רֶב אַלְטֶער. וועֶר?

חַיִים. אָט יענע מיידיל וואָס ביי מיר אין ביכל?

רֶב אַלְטֶער. סעראַפּימאַ...

חַיִים. יאָ, יאָ, איך האָב טאַקי געוואָלט זאָגען אַזוי... עס באַשרייבט זיך דאָרט, ווי אַזוי דער בָּחור פאַרליעבט זיך אינ'ם מיידיל... דאָס מיידיל פאַרליעבט זיך אינ'ם בָּחור... דער בָּחור וויל חֲתוּנָה האָבען פאַר'ן מיידיל... דאָס מיידיל וויל חֲתוּנָה האָבען פאַר'ן בָּחור... ווילען זיי הייסט עס ביידע... טרעפט זיך איין מאָל אַ מַעֲשֶׂה, דער בָּחור באַגעגענט זיך מיט'ן מיידיל ערגיץ אין אַנ'אָרט, דאַכט זיך אַז אין קעך?... אַ יאָ, רֶב אַלטער?

רֶב אַלְטֶער. האַ? וואָס?

חַיִים. וואו באַגעגענט ער זיך דאָרטען אין אייער ביכל, יענער בָּחור מיט דער מויד? אַ יאָ אין קעך?

רֶב אַלְטֶער. אין פּאַריז אין די בעדער... ביים גראַף סאַלים אין פּאַלאַץ... אין אַ גאָרטען פון ליטענים מיט פּאָמעראַנצען.

חַיִים. אַזוי נאָר? בְּקִצוּר, איז זיך מְיַשֵׁב ער, מיין בָּחור הייסט דאָס, אונ איז נים פויל אויף דער פּען אונ חאַפּט זי אַרום אָט אַזוי. (וויל ארומנעהמען פראדלין).

פְּרַאדֶיל. אַוועק, דו שאַרלאַטאַן...

רֶב אַלְטֶער. ניין, חס וְשָׁלוֹם, נים אַזוי... פריהער פאַלט ער איהר צו די פיס...

חַיִים. איך האָב דיר נאָר געוואָלט וויזען ווי אַזוי דער בָּחור נעהמט אַרום דאָס מיידיל דאָרט אין ביכל...

פְּרַאדֶיל. וועֶר די כַּפָּרָה!... געקומען אויפ'ן גרייטען...

געה זעה בײַ ליַיטען, ווי מע פּיהרט זיך... אָט איז געקומען צו אונזער „באַרישני" אַ חתן אַזש פֿון אַלדע שוואַרצע יאָהר... פֿאַרשפּאַרט מיט איהר אין איין חדר פֿון אין דערפֿריה אָן...

חיים. פֿון אין דערפֿריה אָן? טאַטעניו! וואָס אַזוי לאַנג? וואָס טהוען זיי דאָרטען, קעצעלע מיינס?

פראדיל. איך זאָל אַזוי וויסען פֿון דיר... איין וואָרט האָב איך געכאַפּט, בשעת איך האָב זיי אַהין דערלאַנגט טײַ...

חיים. וואָס פאַר אַ וואָרט?

פראדיל. אַז איך וועל דיר זאָגען, וועסט דו באַלד וויסען? „זשיוואָפּרי"...

חיים. זשיוואָפּרי?... אַהאַ, איך ווײס שוין! אין אונזער לשון איז דאָס אַלץ אײנס, ווי מע זאָל זאָגען „סע ברענט מיך אַ טרונק"... אַ יאָ, רב אַלטער, אַ טרונק?

רב אַלטער. (באלעקט זיך) וואָס זאָגט איהר, אַ טרונק? אַ ייד איז ניט קיין טרינקער... מהכּתּיתי אַ ייד נעהמט אַמאָל אַביסעל בראָנפֿען...

חיים. גוט מאָרגען נעלי... רעטיך טראָג איך... מע רעדט דאָ פֿון פראַנצויזיש, קומט איהר מיט אַביסעל בראָנפֿען... (עס הערט זיך אַ קול פון שטוב: פראני, פראדיל! וואס קרינקסט דו דארט אין קעך, דו מויד?...)

פראדיל. קרײַנקען זאָלט איהר פֿאַר צלע יידען!... איך געה, איך געה! ווי געפּעהלט אײַך, ווי זי קוויטשעט! איך וואַש דאָס נעפּעס! אָט געה איך! געהן זאָל זי אויף קוליעס!...

חיים. אָמן, צלע ווײַבער! (פראדיל לויפט ארויס פון קעך; עס לויפען אריין מישא אונ מאשא).

פֿינפֿטע סצענע

מישא אונ מאשא. (שלעפּען לעקאך פון די קעשענעס, קנאקען

גיסלעך, קוקען זיך ארום אויף אלע זייטען) סמאַטרי, ביילע, זאָג ניט אוים, באָזשע סאָחראַני! ...

ביילע. אַ מַכָּה וער מאַמען! איהר זענט נעבאך הונגעריג, טײַבעלעך?... עסט געזונדערהייד, עסט, פֿײגעלעך... וואָס הערט זיך עפּעס אין שטוב, קינדערליך?

מישא און מאשא. גאר ניט... דער פּאַפּאַ און די מאַמאַ שפּילען אין קאָרטען... דער דיאַדיאַ קושט די שוועסטער... יעי באָגו...

חיים. טאַקי? אַנו, ווייזט, ווי אַזוי קושט ער זי, קעצעלעך?

מישא און מאשא. וואָס קאַק! (זיי קושען זיך אין די פּיסקליך און לאכען).

חיים. (פּאטשט זיי אין די פּלייצעס) בראַוואָ! בראַוואָ! מאָלאָדצי! רעביאַטאַ! אָט וואָס הייסט גוט ערצויגען קינדער! איהר זאָלט זיין עהרליכע קינדער, וואָלט איהר אַ וועקגעלקחנט פֿון'ם טיש עפּעס גוטע זאַכען פֿון אונזערטוועגען: טאָרט, ניסלעך, עפּעל, באַרען, מאַראַנצען, איינגעמאַכטס... נישקשה, קיינער וועט נישט וויסען... צווישען דער משפּחה וועט דאָס בלייבען... (מישא און מאשא לאזען זיך געהן. פראַדיל קומט אין מיט א גראַפין נאך וואסער).

זעקסטע סצענע.

פֿראַדיל. ברענגען זאָלען זיי אויפ'ן פֿייער! ...

חיים. אָמן, אַלע ווי ע!

פֿראַדיל. דאָ האָט זי געשריגען „מויד", און דאָרט פֿאַר פֿרעמדע מענשען, איז זי זיס ווי צוקערלעקעך. „בריינג, זאָגט זי, דושעטשקע, אַ גלאָז וואַסער פֿאַר דער מאַדאַם לאָקשענקוגעל"...

ביילע. וואָס מאַכען עפּעס חתן־כלה?

פֿראַדיל. קיין גוטס זאָלען זיי אייך ניט האָבען...

חיים. אָמן, אַלע ווײַבער!

פְּרַאדִיל. די שֶׁענֶע כַּלָה האָט מוֹרָא, טאָמֶער טהוּט אַ קוּק אוֹיף מִיר דער חָתָן..." האַלט זי איהם פַארשפַּארט... נִישקָשֶׁה, ער וועט פוּן איהם האָבּען אַ ווִיסטען סוֹף... ס'איז אַוואַהל כַּלָה'כ'ן... זי וועט איהם אִם יִרְצֶה הַשֵׁם אויסדראַפּען די אוֹיגען...

חַיִים. אַ מִצְוָה, לאָז זיך איהם נִיט גלִיסטען, ווי מַיין עֶלטערע שְׁוועסטער פלעגט זאָגען, בְּשַׁעַת איך האָב מיך געוואָרגען מִיט אַ בּיינדיל... אַפָּנִים עֶס וועט זַיין טאַקי היינט אַ מַזָל טוֹב?.. אַ סִים, רֶבּ אַלטער, בֶּאֱמֶת הֶענאָסען! טהוּט איהם אַ צִיה, בּיילע, בּיים לִינקען אוֹיהער אוּנ זאָגט לִישׁוּעָתְךָ קִוִיתִי...

רֶבּ אַלְטֶער. (האט ביז אהער געחאפּט אדרימעל, געפייפט מיט דער נאז. חאפּט זיך אויף) אַ דאַנק! לְמַאי זאָלט איהר זיך מַטְרִיחַ זַיין? איך בִּין אַ ווִינצִיגער טרִינקער... אַ יִיד טרִינקט נִישט... אַ יִיד אִיז גאָר קֵיין טרִינקער נִישט... די צִי-צִי-צִיוֹנִיסטען זענען זעהר גערעכט... זֵי זאָגען אַז אַ יִיד... אַ-יִיד לִיגט אִין דער ערד, נַיעֶן אַיילען אִין דער ערד... אַ יִיד אִיז נעבּיך תָ-תָמִיד פַארשמאַכט, פַאריאָמֶערט (ער זינגט מיט אנ'אומעטיגען קול:)

„פַאריאָמערט פַארקלאָגט
פוּן זַיינעם פַאריאָגט"...

חַיִים. אָהאָ! רֶבּ אַלטער אִיז דאָך טאַקי רעכט אוּנטערען גלעזעל, כ'לעבען! בְּגִלוּפִין... געמאַכט אַ פָּנִים אַ רעכטע כּוֹסה?...

בּיילע. נִיט מֵיין זאָלסט דוּ עֶסען, ווִיפִיעל זֵי האָבען געטרוּנקען...

חַיִים. אָמֵן, אַלע ווייבּער!... ווייסט איהר וואָס רֶבּ אַלטער? אַז איהר זִינגט שוֹין יאָ, טאָ זִינגט אוּנז עֶפּעֶס אַ לִידעל—פוּן די לִידלעך! איהר זענט דאָך אַ יִיד, וואָס קאַטאָרי, איהר האַנדעלט מִיט בִּיכלעך אוּנ מִיט לִידלעך.

רֶבּי אַלְטֶער. וועסט מִיר העלפען? איהר וועט מִיר העלפען? וועל איך אַיך זִינגען אַ לִידעל וואָס אִיז טאַקי אָנגעמאָסטען אויף מִיר אַליין.

אַלֶע דְרַיי. אַך! מְהַכְּתַּיִם, מִיט׳ן גרעסטען פַארגעניגען.
(גרייטען זיך צו אִיהַב מיט העלפען).

רֶב אַלְטֶער. (זינגט) צעהן ברידער זענען מיר געוועזען
האָבען מיר געהאַנדעלט מיט ווײַן.
אײַנער איז פון אונז געשטאָרבען
זענען מיר געבליבען נײַן.
אוי, שמעריל מיט פִי-עֶ-עֶרדעל
בעֶר׳ל מיט׳ן באַס!
שפִּיעלט זשע מיר אַלִי-עֶ-עֶרדעל
אויפ׳ן מיט׳ן גאַס!

אַלֶע אײנאײנגעם. אוי, שמעריל מיטען פִיעֶ-עֶ-עֶרדעל
בעֶר׳ל מיט׳ן באַס,
שפִּיעלט זשע מיר אַ לִי-עֶ-עֶרדעל
אויפ׳ן מיט׳ן גאַס!

2.

רֶב אַלְטֶער. נײַן ברידער זענען מיר געוועֶ-עֶ-עֶזען
האָבען מיר געהאַנדעלט מיט פראַבּט.
אײַנער איז פון אונז געשטאָרבען,
זענען מיר געבליבען אַבט.

אַלֶע. אוי, שמעריל מיט׳ן פִיעֶ-עֶ-עֶרדעל,
בעריל מיט׳ן באַס!
שפִּיעלט זשע מיר אַ ליעֶ-עֶ-עֶרדעל
אויפ׳ן מיטען גאַס!

3.

רֶב אַלְטֶער. אַבט ברידער זענען מיר געוועֶ-עֶ-עֶזען
האָבען מיר געהאַלדעלט מיט ריבען.
אײַנער איז פון אונז געשטאָרבען,
זענען מיר געבליבען זיבען.

אַלֶע. אוי שמער׳ל מיט׳ן פִיעֶ-עֶ-עֶרדעל,

בעריל מיט'ן באַס !
שפּילט זשע מיר אַ ליעֶ-עֶ-עֶרעֶל
אויפ'ן מיטעֶן גאַס !

.4

רֶב אַלְטֶער. זיבען ברידער זעֶנען מיר געוועֶ-עֶ-עֶזען
האָבען מיר געהאַנדעלט מיט געבעקס.
איינער איז פון אונז געשטאָרבען,
זעֶנען מיר געבליבען זעקס.

אַלֶע. אוי, שטעריל מיט'ן פידעֶ-עֶ-עֶדעֶל,
בעריל מיטען באַס !
שפּילט זשע מיר אַ ליעֶ-עֶ-עֶרעֶל
אויפ'ן מיטעֶן גאַס !

.5

רֶב אַלְטֶער. זעקס ברידער זעֶנען מיר געוועֶ-עֶ-עֶזען
האָבען מיר געהאַנדעלט מיט שטריק,
איינער איז פון אונז געשטאָרבען,
זעֶנען מיר געבליבען פינף.

אַלֶע. אוי, שטעריל מיט'ן פידעֶ-עֶ-עֶדעֶל,
בעריל מיט'ן באַס.
שפּילט זשע מיר אַ ליעֶ-עֶ-עֶרעֶל
אויפ'ן מיטעֶן גאַס !

.6

רֶב אַלְטֶער. פינף ברידער זעֶנען מיר געוועֶ-עֶ-עֶזען
האָבען מיר געהאַנדעלט מיט ביער.
איינער איז פון אונז געשטאָרבען,
זעֶנען מיר געבליבען פיער.

אַלֶע. אוי, שטעריל מיט'ן פידעֶ-עֶ-עֶדעֶל,
בעריל מיט'ן באַס !
שפּילט זשע מיר אַ ליעֶ-עֶ-עֶרעֶל

אויפ'ן מיטען גאַס!

.7

רֶבּ אַלְטֶער. פיער ברידער זענען מיר געווע־ע־ען
האָבען מיר געהאַנדעלט מיט בליי.
איינער איז פון אונז געשטאָרבען,
זענען מיר געבליבען דריי.

אַלֶע. אוי, שמעריל מיט'ן פּיע־ע־עדעל,
בעריל מיט'ן באַס!
שפּיעלט זשע מיר אַ ליע־ע־עדעל
אויפ'ן מיטען גאַס!

.8

רֶבּ אַלְטֶער. דריי ברידער זענען מיר געווע־ע־ען
האָבען מיר געהאַנדעלט מיט טיי.
איינער איז פון אונז געשטאָרבען,
זענען מיר געבליבען צוויי.

אַלֶע. אוי, שמעריל מיט'ן פּיע־ע־עדעל,
בעריל מיט'ן באַס!
שפּיעלט זשע מיר אַ ליע־ע־עדעל
אויפ'ן מיטען גאַס!

.9

רֶבּ אַלְטֶער. צוויי ברידער זענען מיר געווע־ע־ען
האָבען מיר געהאַנדעלט מיט ביינער.
איינער איז פון אונז געשטאָרבען,
בין איך געבליבען איינער.

אַלֶע. אוי, שמעריל מיט'ן פּיע־ע־עדעל,
בעריל מיט'ן באַס!
שפּיעלט זשע מיר אַ ליע־ע־עדעל
אויפ'ן מיטען גאַס!

חַיִּים (אליין). איין ברידער זענען מיר געוועזען,

האָבּען מיר געהאַנדעלט מיט סְפָרִים.
אײנער איז פון אונז געשטאָרבּען,
האָבּען מיר געטרונקען אַגלעז׳ל מַשְׁקֶה (גיסט.)
אוי, שמעריל.....

אַלֶע. אַ שענער גראַם!

חַיִּים. וועלען מיר נעהמען צוביסלעך מַשְׁקֶה אָהן אַ גראַם. לְחַיִּים, רֶב אַלטער! לאָמיר זײַן געזונד!

רֶב אַלְטֶער. (טרינקט). לאָמיר טאַקי זײַן געזונד! (עס לויפען אריין מישא און מאשא מיט פולע קעשענים).

זִיבֶּעטֶע סְצֶענֶע.

מִישַׁא און מַאשַׁא. נעה, פראַדיל, די מאַמע רופט!...
(פראדיל האפט דעם גראפין מיט וואסער און לויפט אין שטוב אריין).

חַיִּים. אָנו, ווײַזט, וואָס האָט איהר געבּראַכט?

מִישַׁא און מַאשַׁא (ליידיגען אויס די קעשענים). איזוואָלטע וואַס עפּיל, גרושי, אַפּעלסינעם... לאָווקע סטאַשטשילי... יעי, באָגו...

חַיִּים (קושט די קינדער). בראַוואָ! בראַוואָ! מאָלאָדצי, רעביאַטאַ!... אָט וואָס הייסט גוטע קינדער, געראָטענע, צו גאָט און צו לײַט... אָט וואָס הייסט פון קינדווײַז אויף גוט געלערענט...
(ער גיסט אן רב אלטערן אגלעז׳ל ווײַן און זיך אויך) טרינקט, רֶב אַלטער, און פאַרבײַסט. לאָז אײַך וואָהל באַקומען, ווי אין דער הײליגער הַגָדָה שטעהט געשריבּען... טרינקט און עסט, רֶב אַלטער, מע וועט בְּמֵילָא שטאַרבּען, ווי מײַנער אַ באַקאַנטער בַּעַל עֲגָלָה פלעג זאָגען, אַז מע האָט דערלאַנגט צום טיש אַ שיסעל קאַרטאָפּלעס, און סע האָט געזעצט אַפּאַרע ווי אין באָד...

רֶב אַלְטֶער. האַ? און אֶפְשַׁר זענט איהר גערעכט. לאָמיר טאַקי נעהמען צו קאַפּליך... לְחַיִּים, לְחַיִּים, גאָט זאָל געבּען, ידען זאָלען זײַן ידען... וואָרום אַ ייד איז גאָר אַנ׳אַנדער מין

באַשעֶפֶּעֶנִיש... אַ יִיד טרִינקט נִיט קֵיין בּראָנפֶּען, פֿעֶ... אַ יִיד טרִינקט ווײַן... אַלעֶ מאָל ווײַן, סעֶ קומט פֶּסַח צום סֵדֶר טרִינקט עֶר ווײַן... און וויִפִיעל עֶר זאָל נִיט טרִינקען, איִז עֶר תָּמִיד נִיכְטעֶר... (פריילִיך) קֵיין מאָל נִיט שִׁכּוֹר!... אַ־אָ הַיִים'ונקילעֶ? קֵיין מאָל נִיט שׁ־שִׁכּוֹר!...

חַיִים. חַס וְחָלִילָה! וואָס הײַסט אַ יִיד נאָר ווֶעט זײַן שִׁכּוֹר?... דעֶרפַאַר דארף מען טאַקי נעֶהמען נאָך אַמאָל צו קאַפּעֶלעֶךְ (ער גיסט אן נאך אמאל, ער קושט זיך מיט רב אלטערען, נעהמט די קינדער און געהט מיט זיי א טענציל. רב אלטער פליעסקעט צו און זינגט:).

.1

וואָס מִיר זעֶנעֶן זעֶנעֶן מִיר,
אָבּעֶר יִידעֶן זעֶנעֶן מִיר.
וואָס מִיר טהועֶן טהועֶן מִיר,
אָבּעֶר אֶתְרוֹג בּעֶנטשעֶן מִיר!

.2

וואָס מִיר זעֶנעֶן זעֶנעֶן מִיר,
אָבּעֶר יִידעֶן זעֶנעֶן מִיר.
וואָס מִיר טהועֶן טהועֶן מִיר,
אָבּעֶר גְמָרָא לעֶרנעֶן מִיר!

.3

וואָס מִיר זעֶנעֶן זעֶנעֶן מִיר,
אָבּעֶר יִידעֶן זעֶנעֶן מִיר.
וואָס מִיר טהועֶן טהועֶן מִיר,
אָבּעֶר דאַוונעֶן דאַוונעֶן מִיר!

.4

וואָס מִיר זעֶנעֶן זעֶנעֶן מִיר,
אָבּעֶר יִידעֶן זעֶנעֶן מִיר.
וואָס מִיר טהועֶן טהועֶן מִיר,
אָבּעֶר זְמִירוֹת זִינגעֶן מִיר!

.5

וואָס מִיר זעֶנעֶן זעֶנעֶן מִיר,
אָבּעֶר יִידעֶן זעֶנעֶן מִיר,
וואָס מִיר טהועֶן טהועֶן מִיר,
אָבּעֶר כַּפָּרוֹת שלאָגעֶן מִיר!

.6

וואָס מִיר זעֶנעֶן זעֶנעֶן מִיר,
אָבּעֶר יִידעֶן זעֶנעֶן מִיר,
וואָס מִיר טהועֶן טהועֶן מִיר,
אָבּעֶר שַׁבָּת מאַכעֶן מִיר!

(עס קומט אן פראדיל און בלייבט ערשטיינט).

אַכְטעֶ סְצֶענֶע.

פְּרַאדִיל. (פאלט אן אויף חיים'ן) צו דו בּיִזט מְשׁוּגָע? צו דו

בּיזט חָסר דֵעָה ?... פְּלוּצים אין מיטען דרינען טאַנצען ?...
(צו די קינדער) געהט, די מאַמע רופֿט איַיך... איהר וועט שוין
דאָרטען האָבען פֿאַר די מאַראַנצען !... (די קינדער געהען אוועק) אונ
איהר אויך, רֶב אַלטער ?... פֿע, שעמען מעגט איהר זיך, אַזאַ
ייד קיין עין הָרָע !

רֶב אַלְטֶער. (פלאנטעט מיט דער צינג) אַ ייד ?... אַ ייד איז
ניט קיין גוי... אַ ייד זאָל טאַקי זיין תּמיד געזונד אונ מַאֲריך יָמים
וְשָנים זיין. ווארום אַ ייד וויפֿיעל ער זאָל ניט טרינקען איז ער
קיין מאָל ניט שִ-שִכּוֹר !... (גיסט אן אכוסה).

פְּרַאדיל. וואָס האָט זיך מיר געחָלוֹמט היינטיגע נאַכט
אונ יענע נאַכט אונ אַ גאַנץ יאָהר !... דאָרט אין שטוב איז
אַ מַזָל טוב, דאַריבער באַדאַרפֿען זיי דאָ זשליאָקען זוין !... ביילע ?

בֵּיילֶע. זיי האָבען גאָר אַזוי פֿיעל ניט געטרונקען...
זעה נור ! גענומען צו די ליפּען...

חַיִים. גענומען צו די ליפּען אונ טאַקי באַלד אַראָפּגע-
שלונגען... הערט זשע אוים, רֶב אַלטער, אַז מיר האָבען יאָ
דערלעבט אַ מַזָל טוב, טאָ לאָמיר טאַקי נעהמען צו ביסלעך וויין אונ
טרינקען לְחַיים פֿאַר אונז אַליין אונ פֿאַר אונזערע אייגענע כַּלוֹת,
אונ לאָמיר זיך צו ווינשען איינם דאָס אַנדערע, סע זאָל זיין מיט
מַזָל, מַזָל טוב דיר, פֿראַדיל, מיין טהייערע כַּלָה, מיין ליכטיגער
שטערען, מיין קרוין, מיין שפּילפֿייגעלע !... געב מיר אַהער דיין
זים הענטיל אונ זאָג מיר צו, אַז דו וועסט מיר זיין געטרייה !...
(וויל זי ארומנעהמען).

פְּרַאדיל. (שטופט איהם אפ) אַלע בייזע ווּיסטע חֲלוֹמוֹת !...
אַפָּנים דו ביזט שִכּוֹר ?...

חַיִים. שִכּוֹר ? חַס וְחָלִילָה ! ווי קומט אַ ייד זיין שִכּוֹר ?
וואָס זאָגט איהר, רֶב אַלטער, קאָן אַ ייד זיין שִכּוֹר ?

רֶב אַלְטֶער. (שמייכעלט אונ באלעקט זיך). אַ ייד איז קיי... קיין
מאָל ניט שִ-שִכּוֹר! אַ ייד איז אַ ייד, אונ דיזען, דאַזען, דאָס אונ יענץ...

הַיִּים. (ווײל ארומנעהמען פראדלין) אֶפְשָׁר געפֶעלט דיר ניט קאַנאַריקעֶל, דער יִחוּס, וואָס איך בין אַ מְשָׁרֶת?... נאַרילע, מְשָׁרְתִים פִיהרען הײַנט דאָס גאַנצע רעדל... קאָרג פאַראַן בײַ אונז בַּעֲלֵי בַּתִּים, וואָס זענען געוועזן אמאָל מְשָׁרְתִים? אונ מײַן בַּעַל הַבַּיִת אַלײן, זאָל דיר צו קײן חֶרְפָּה ניט זײַן, איז ניט געוועזן קײן מְשָׁרֶת?... אַבִּיסעל גְנֵבָה, אַבִּיסעל הַצְלָחָה – חוץ זײַן שאַדען אויף מיר געזאָגט געוואָרען אין צען יאָהר אַרום!... צי אַשטײנער לְמָשָׁל נעהם דײַן „מאַדאַם״ – ניט געוועזן פריהער אַ נ'אָם?... הײַנט דאָקטערט זי זיך שוין אונ פאָהרט אין די בערער אַרײַן... נאַרילע, ווערסט אָם יִרְצֶה הַשֵּׁם אויך זײַן אַ „מאַדאַם״ אַמאָל, וועסט זיך אויך מיט גאָטס הילף דאָקטאָרען... זײַ זיכער...

פְּרַאדִיל. (שטויסט איהם אָפּ) בײַס זיך אָפּ די צונג!...

הַיִּים. אָמֵן, אַלע ווײַבער! פאָלג מיך, קעצעלע מײַנס, לאָמיר ברעכען טעלער. מַזָּל טוֹב! בײַלע! רֶב אַלטער! זאָגט אונז מַזָּל טוֹב! (שלעפט ארויס פון קעשעני א גאלדענע קייט אונ טהוט אן פראדלין אויפ'ן האלדז) אַזוי ווי דו ביזט אינצטערט מײַן כַּלָּה, שענק איך דיר אַ מַתָּנָה... ס'ליגט בײַ מיר אָנגעגרײט שוין פון צוויי וואָכען (ער נעמהט ארום פראדלען אונ טהוט זי א קוש. זי שטופט איהם כלומרשט אפ).

בֵּיילֶע. מַזָּל טוֹב דיר, פראַדיל, פאַר ניץ געזונד! וואָס זאָגט איהר דערויף, רֶב אַלטער? (זי ווייזט איהם אויף פראדילס מתנה).

רֶב אַלְטֶער. וואָס זאָל איך זאָגען? איך זאָג אַז אַ ייִד, אַ ייִד זאָל מאַריך יָמִים וְשָׁנִים זײַן... אַ ייִד עסט אונ טרינקט אונ גאָר גאָר ניט... שאַ, שטיל... פיש-פיש-פישטעט ווי אַ פײגעלי... דיזען דאַזען דאָס אונ יעגן... (ער שטעהט אויף אונ פאלט פון די פיס) אַ ייִד אַפילו אַז ער טרינקט איז ער תְּ-תָמִיד ניכטער... פלאָנטעט ניט מיט דער צונג... פאַלט ניט פון די פיס... געהט גלײַך ווי אַ סטרונקעלי, טהוט זיך ניט אַ בײג נישט אַהער... ניט אַהין... איז בײַ אַלע געראַנקען... וואָרום אַ ייִד... וויפיעל ער זאָל ניט טרינקען קײן ווײַן, איז ער קײַ-קײן מאָל ניט, אָבער טאַקי קײַן

מאַל ניט ש-ש-ש... אוי! אַ ייד האָט אַ פֿינסטער מַזָל... זיי זענען נערעכט די צי-צי-ציוניסטען, איז דאָס פֿאָלק... אַז אַ ייד איז הָ-תָמִיד אין דער ערד, הָ-תָמִיד פֿאַראיבערט, פֿאַרחושֶׁך'ט, פֿאַר-וואָגעלט... (זינגט אונטער דער נאז:)

„פֿאַריאָ-וואָ-מערט פֿאַר-קלאָ-וואָ-אָגט

פֿון זאַ-וואַיי-נעם פֿאַר-יאָ-וואָ-אָגט,

פֿון נאָ-וואָט דאָס פֿאַר-שאָלטענע קינד ... (אויסגעצייגען)

אוי-אוי-אוי-אוי!

אוי-אוי-אוי-אוי!"...

חַיִים. (נעהמט רב אלטער'ן פאר א האנד) וואָס טויג אייך, רֶב אַלטער, זיין „פֿאַריאָ-וואָמערט און פֿאַרקלאָ-וואָגט?" לאָזען בעסער אונזערע שׂוֹנְאִים יאָמערען און קלאָגען אויף זייערע קעפּ! איהר פֿאָלגט מיך, רֶב אַלטער, גיסט אייך בעסער אָן אַ פרישע כּוֹסָה און טרינקט לְחַיִים צו אייער בּיילען... לאָז זיין אין אַ גוטער שָׁעָה אַ מַזָל'דיגער, איהר זאָלט זיך מיט איהר עלטערען אין עוֹשֶׁר און כָּבוֹד... איך ווייס דאָך אַז איהר פאַרקעוועט אַרום איהר שוין פֿון אַ האַלב יאָהר... אַ וועלט שלאָפֿט ניט... וואָס מאַכט איהר אָנשטעלען, ביילע, וואָס ברעקעלט איהר זיך? לאָס איך האָבען אַזאַ יאָהר, וואָס פֿאַר אַ זִוּוּג דאָס איז, ווי מיין רֶבִיצִין פלעג זאָגען אויף איהר שָׁכֵן, בְּשַׁעַת ער פלעג זיך צעפּאַטשען מיט זיין פְּלוֹנִית'-טע... אַ זִוּוּג זאָג איך אייך!

רֶב אַלְטֶער. אַ זִוּוּג מִן הַשָּׁמַיִם... לְחַיִים, לְחַיִים!...

(עס קומען אן ווידער די קינדער מיט פולע קעשענים, קנאקען ניסלעך).

חַיִים. גיט זשע איהר, רֶב אַלטער, די האַנד און לאָז זיין מיט גליק, פֿון דאַנען אין אַנ'אייגענער שטוב, ווי לייבעשעל גַנָב האָט געזאָגט, בְּשַׁעַת מע האָט איהם דאָס ערשטע מאָל געבראַכט צופֿיהרען אין אָסטראָג... און לאָמיר זיין געזונד! (ער גיסט אן מיט גוואלד פראדלען אביסעל ווייו אין מויל אריין. רב אלטער גיט בילען פון זיין גלעזעל). רֶב אַלטער! זינגט עפּיס אַ ליעדעל פֿון אייערע

לִידלעך, נאָר אַ רעֶכטס, ס'זאָל לאָפּטשען!

רֶב אַלְטֶער. (נעהמט אויף דער אויבערשטער אקטאווע:)

אָב איז אַ פאָטער,
קָדָר איז אַ טעפּער,
אַ טאָפּעֶר איז אַ קָדָר

בְּגָדִים זענען קליידער,
קליידער זענען בְּגָדִים,
זַיִד איז ניט קיין פּאָרעם.

חַיִים. (שלאָגט איהם איבער, זינגט אליין:)

פּאָרעם איז ניט זַיִד,
שִׁכּוֹר זאָלט איהר זַיין ווי לוֹט,
ווי לוֹט זאָלט איהר זַיין שִׁכּוֹר,
אין מוֹיל זאָל אייך ווערען בִּיטעֶר,

בִּיטער זאָל אייך ווערען אין מוֹיל,
שיסען זאָל אייך אַ קױל,
אַ קױל זאָל אייך אױסשיסען...

פְּרַאדִיל. געשאָסען זאָלסט דו ווערען פון גאָט!

חַיִים. אָמֵן אַלע ווײַבער!... ווייסט איהר זשע גאָר וואָס, רֶב אַלטער, זינגט אונז דאָס פריהערִיגע ליעדעל: „וואָס מיר זענען זענען מיר!" אונ לאָמיר זיך נעהמען פאַר די הענד אַלע אונ לאָמיר געהן אַ האָפּעֶלקע. (אלע נעהמען זיך פאר די הענד אונ מע געהט א טענציל.)

רֶב אַלְטֶער. וואָס מיר זענען זענען מיר,
אָבער יידען זענען מיר!

חַיִים. (זינגט צו זאמען מיט אלטער.) אָבער מְשָׁרְתִים זענען מיר!

רֶב אַלְטֶער. וואָס מיר טהוען טהוען מיר,
אָבער צִיצִית טראָגען מיר!

חַיִים. (צוזאמען מיט רב אלטערן) אָבער מַשְׁקֶה טרינקען מיר!

רֶב אַלְטֶער. וואָס מיר זענען זענען מיר,
אָבער יידען זענען מיר!

חַיִים. (צוזאמען מיט רב אלטערן) אָבער שִׁכּוֹרִים זענען מיר!

רֶב אַלְטֶער. וואָס מיר טהוען טהוען מיר,
אָבער תְּפִלִּין לייגען מיר!

חַיִים. (צוזאמען מיט רב אלטערן) אָבער טאַנצען טאַנצען מיר!

(חיים שרייט צו רב אלטערן: „לעבעדיג, רב אלטער, פאולקעס! שטארקער!

טאַרקער! קינדער! פּטִלעך, קינדער!"... ער צעברעכט א טעלער. אלע שרייען „מזל טוב! מזל טוב! מזל טוב!". פלוצים עפענט זיך די שטוב טהיר אונ עס באווייזט זיך פריהער דער „מאדאם"ס נאז, נאכדעם די „מאדאם" אליין).

נַיינְטֶע סְצֶענֶע.

„מאַדאַם". (א פליעפּסק מיט די הענד) אַ וויסטער, אַ פִינסטערער, אַ רײַנער, אַנ'אומגליקליכער, אַ שוואַרצער, אַ שלימזלדיגער מַזָל טוֹב אויף אײַערע קעפּ אונ אויף אײַערע הענד אונ פיס אונ לײַב אונ לעבען!... אַזאַ הולטײַקע, אַזאַ פאַרשיווע יידענע, אַזאַ סמאַרקאַטע מויד! וואָן פון מײַן שטוב! (צו רב אלטערען). אונ אָט דער שלעפּער וואָס טהוט דאָ?

רֶב אַלְטֶער. (אנגעדרודעלט, פלאנטעט מיט דער צינג) ש-ש-שלעפּער זאָגט איהר? ווי קומט אַ ייד זײַן אַ שלעפּער? אַ ייד איז קײַ-קײַ--קײַן מאָל ניט קײַן שלעפּער! קײַ-קײַן מאָל ניט... אונ וואָס איהר טרײַבט מענשען פון ש... ש... שטוב, -מְהַבְּתִיתִי, טרײַבט, טרײַבט, נאָר אַנ'עֲוָלָה איז דאָס פון אײַך. ווײַסט איהר פאַר וו-וָ-וואָס? ס'איז הײַנט אַנדערע יאָהרען גאָר... ניט דאָס וו-וָ-וואָס? אַמאָל... איהר זאָלט זעהען בײַ מיר אין די בּיכלעך... די צעצעליסטען זאָגען, אַ קלאָג צו אײַער קאָפּ! דיזען דאַזען דאָס אונ יענ'ץ...

„מאַדאַם" (צו חיים'ן) אונ דו, שאַרלאַטאַן, וואָס טהוסט דו דאָ? וואָן פון דאַנען!

חַיִים. (גאנץ עלעגאנד) אַראַנק פאַר אַ קאָמפּלימענט! (די „מאדאם" לאזט זיך צו איהם מיט ביידע הענד, ווויל צו נעמען די קינדער. חיים נעהמט זי פאר א האנד, טהוט א ווינק צום איבעריגען עולם, אונ מע חאפּט זי ארוין אין רעדעל ארײַן אונ מע גֶעהט מיט איהר א טענציל. די „מאדאם" ווייסט זיך מיט אלע כוחות, נאר ס'איז אומזיסט; מע לאזט זי נישט ארויס פון קאהן).

רֶב אַלְטֶער! וואָס שווײַגט איהר? זאָגט עפּיס אַ גוט וואָרט:

רֶב אַלְטֶער. אויפגעלעבט, זינגט:)

ס׳איז הַיינט אַ נַייע וועלט,
מע קוקט ניט אויף קיין געלד,
קיין גרוים קיין קליין,
קיין מִאוּם קיין שעֶן,
קיין אָרעם און קיין רייך,
אַלע זענען גלייך!...

אַלֶע (זינגען און טאנצען)

קיין גרוים, קיין קליין,
קיין מִאוּם, קיין שען,
קיין אָרעם און קיין רייך,
אַלע זענען גלייך!
אַלע זענען גלייך!

(די „מאדאם" רייסט זיך פון זייערע הענד און שעלט, נאר מע הערט ניט איהר קול. עס עפענט זיך די טהיר און עס קומט אריין דערשראקען אין קיך אריין דער גאנצער עולם. הערען און דאמען, און חתן-כלה אויך בתוכם. אייניגע מיט קארטען אין די הענד. — מע בלייבט שטעהן א ווייל פערגליווערט, איטלי־כער אין אנ׳אנדער פאזע. — לאנגזאם פאלט דער פארהאנג.)

— ענדע —

ליטעראַטור־וויסענשאַפט.

אין צוויי טייל

פערפאַסט פון **א. ב. ראָזענשטיין**, רעדאַגירט דורך **מ. קרינסקי.**

די ליטעראַטור־וויסענשאַפט גיעט אַ פּאָלקאָמענעם בעגריף וועגען די אַלגעמיינע ליטעראַטור בכלל און יידישע בפרט. זי בעטראַכט יעדע ליטעראַטור־פאָרם בעזונדער און ערקלערט איהר בעגריף און אינהאַלט, לויט די פערשידענע מוסטערן פון די בעסטע יידישע שריפטשטעלער.

די ליטעראַטור־וויסענשאַפט איז דעריבער אונגעהויער נוצליך פאַר יעדען, וואָס וויל זיך בעקענען מיט דער שענער ליטעראַטור אין אַלע איהרע פאָרמען, בכדי צו זיין אימשטאַנד זעלבסטשטענדיג אָבצושעצען דעם ווערט פון יעדען ליטעראַרישען ווערק.

די ליטעראַטור־וויסענשאַפט איז געשריבען אין אַ לייכטער אַנציהענדער שפּראַך און ענטהאַלט אַ גאַנצע זאַמלונג ווערק פון די בעסטע יידישע שריפטשטעלער.

די ליטעראַטור־וויסענשאַפט קאָן דעריבער דיענען אי אַלס לעזע־בוך, אי אַלס לעהר־בוך אין שוהל און הויז צום אויסלערנען שרייבען מיט אַ ריינעם, גוטען ליטעראַרישען סטיל.

פאָרלויפיג איז אַרויס פון דרוק דער ערשטער טייל.

פּרייז 40 קאָפּ. פּאָרטאָ 8 קאָפּ.

☞ די אַבאָנענטען פון „ראַטאַנצאַמונג", וועלכע שרייבען אויס דירעקט פון רעדאַקציע, האָבען פריי פּאָרטאָ.

עס דרוקט זיך און אין גיכען

ווערט ערשיינען דער צווייטער טייל.

פערלאַג „ביכער־פאַר־אַלע" ווארשע, דלוגע 11.

טעלעפאָן 87־90.

ליטעראַטור=וויסענשאַפט.

אין צוויי טייל

פערפאַסט פון **א. ב. ראזענשטיין**, רעדאַגירט דורך מ. קרינסקי.

די ליטעראַטור=וויסענשאַפט גיעט אַ פאָלקאָמענעם בעגריף וועגען די אַלגעמיינע ליטעראַטור בכלל און יידישע בפרט. זי בעטראַכט יעדע ליטעראַטור=פאָרם בעזונדער און ערקלערט איהר בעגריף און אינהאַלט, לויט די פערשיעדענע מוסטערן פון די בעסטע יידישע שריפטשטעלער.

די ליטעראַטור=וויסענשאַפט איז דעריבער אונגעהויער נוצליך פאַר יעדען, וואָס וויל זיך בעקענען מיט דער שענער ליטעראַטור אין אַלע איהרע פאָרמען, בכדי צו זיין אימשטאַנד זעלבסטשטענדיג אָבצושעצען דעם ווערט פון יעדען ליטעראַרישען ווערק.

די ליטעראַטור=וויסענשאַפט איז געשריבען אין אַ לייכטער אַנציהענדער שפּראַך און ענטהאַלט אַ גאַנצע זאַמלונג ווערק פון די בעסטע יידישע שריפטשטעלער.

די ליטעראַטור=וויסענשאַפט קאָן דעריבער דיענען אי אַלס לעזע=בוך, אי אַלס לעהר=בוך אין שוהל און הויז צום אויסלערנען שרייבען מיט אַ ריינעם, גוטען ליטעראַרישען סטיל.

פאָרלויפיג איז אַרויס פון דרוק דער ערשטער טייל.

פרייז 40 קאפ. פּאָרטע 8 קאָפּ.

די אַבאָנענטען פון „ראָמאַנצייטונג", וועלכע שרייבען אויס דירעקט פון רעדאַקציע, האָבען פריי פּאָרטע.

עס דרוקט זיך און אין גיכען ווערט ערשיינען דער צווייטער טייל.

פערלאַג „ביכער=פאַר=אַלע" וואַרשע, דלוגע 11.
טעלעפאָן 87=90.

3 0112 072902478